[2023] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ

ਯਮਾਲ ਮਨੇਜਭਾਈ

ਬਨਾਮ

ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ

(ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ. ਆਰ. ਐੱਲ.) ਨੰ. 55 ਦਾ 2023)

04 ਮਈ, 2023

[ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ ਅਤੇ ਸੰਜੈ ਕਰੋਲ, ਜੇ ਜੇ]

ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1962 ਸੈਕਸ਼ਨ 123,127 ਬੀ-ਸੈਕਸ਼ਨ 123 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਜ਼ਬਤ ਮਾਲ, ਸੈਕਸ਼ਨ 127 ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦਾ ਉਪਾਅ ਜੇ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ - ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆਃ ਪਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮੁਰਾਰੀ, ਜੇ. ਕਸਟਮਜ਼ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 123 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੇ ਇਲਾਜ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ - ਸੁਰੇਸ਼ ਰਹੇਜਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ - ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਜੇ ਕਰੋਲ, ਜੇ. ਸੈਕਸ਼ਨ 127 ਬੀ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਵਰਜਿਤ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 123 ਅਧੀਨ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਸਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੈਕਸ਼ਨ 127 ਬੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 123 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਿਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੰਦੋਬਸਤ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ-ਰਾਏ ਦੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। –

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ-ਅਨੁਛੇਦ 21 ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਸੁਰੇਸ਼ ਰਹੇਜਾ ਅਤੇ ਓਰਸ 2011 (267) ਈ ਐਲ ਟੀ 487 (ਬੋਮ)-ਮਨਜ਼ੂਰ.

ਲੀਲਾਵਤੀ ਬਾਈ ਬਨਾਮ ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1957 ਐਸ. ਸੀ. 521: [1957] ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 721-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕਸਟਮਜ਼ ਦੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਨਿਵਾਸ ਵਰਮਾ 2015 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਡੇਲ 11542; ਕਸਟਮਜ਼ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਅਵਿਨਾਸ਼ ਡਾਵਰ ਅਤੇ ਏ. ਐਨ. ਆਰ. 2015 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਡੇਲ 13875; ਕਸਟਮਜ਼ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਜਯੋਤਸਾਨਾ ਚਿਕੇਰਸਲ ਅਤੇ ਏ. ਐਨ. ਆਰ. 2019 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਡੇਲ 6574; ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਕਸਟਮਜ਼ ਬਨਾਮ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ 2016 (336) ਈਐਲਟੀ 224 (ਡੇਲ) ਟਾਟਾ ਟੈਲੀਸਰਵਿਸਿਜ਼ (ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ 2006 (201) ਈ.ਐਲ.ਟੀ 529 (ਬੋਮ)-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਸਟਮਜ਼ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਐਮ ਅੰਬਾਲਾਲ (2011) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 74: [2010] 15 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 937; ਉੱਤਰੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (1990) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 239: [1990] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 621; ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂ. ਪੀ. ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2010) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 114: [2009] 16 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 111-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਸੁਰੇਸ਼ ਰਹੇਜਾ 2011 (267) ਈ. ਐਲ. ਟੀ. 487 (ਬੋਮ) ਵਧੀਕ ਕਸਟਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਨਿਵਾਸ ਵਰਮਾ 2015 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਡੇਲ 11542; ਕਸਟਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਅਵਿਨਾਸ਼ ਡਾਵਰ ਅਤੇ ਏ. ਐਨ. ਆਰ. 2015 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਡੇਲ 13875; ਕਸਟਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਜਯੋਤਸਨਾ ਚਿਕੇਰਸਲ ਅਤੇ ਏ. ਐਨ. ਆਰ. 2019 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਡੇਲ 6574; ਕਸਟਮਜ਼ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਜੈਨ 2013 (292) ਈਐਲਟੀ 32 (ਡੇਲ)- ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇ.

[1957] ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 721 ਪੈਰਾ 40 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਸੰਜੈ ਕਰੋਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇ.

[2010] 15 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 937 ਪੈਰਾ 3 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1990] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ 621 ਪੈਰਾ 30 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2009] 16 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 111 ਪੈਰਾ 31 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਵੀ. ਐੱਸ. ਨਨਕਾਣੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਬੱਤਰਾ, ਵਕੀਲ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

ਕੇ. ਐੱਮ. ਨਟਰਾਜ, ਐੱਨ. ਵੈਂਕਟਰਮਨ, ਏ. ਐੱਸ. ਜੀ., ਵਤਸਲ ਜੋਸ਼ੀ, ਰਾਘਵ ਸ਼ਰਮਾ, ਰਜਤ ਸ਼ਰਮਾ, ਏ. ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ, ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਾਰੋਰੀਆ, ਵੀ. ਸੀ. ਭਾਰਤੀ, ਰੂਪੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਐੱਚ. ਆਰ. ਰਾਓ, ਏ. ਕੇ. ਕੌਲ, ਰਣਜੀਤ ਕਾਂਤ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਕਾਂਸ਼ਾ ਕੌਲ, ਐਡ. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ, ਜੇ.

1. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1962 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ।

2. ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਜੋ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਹੈ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਐਨਆਰਆਈ') ਨੂੰ 04.10.2022 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰੀਨ ਚੈਨਲ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ ਰਾਹੀਂ ਘੜੀਆਂ, ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ' ਤੇ ਡਿਊਟੀ ਅਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

* ਐੱਡ. ਨੋਟਃ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਸੰਜੇ ਕਰੋਲ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਰਾਏ ਦੇ ਅੰਤਰ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

3. ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਕਸਟਮਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਨ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੱਤ ਗੁੱਟ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈਆਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 135 ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ 05.10.2022 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਫਿਰ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪਕਾਏ ਹੋਏ ਭੋਜਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

4. ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਐਨਆਰਆਈ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ 06.10.2022 ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 127 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਸਟਮਜ਼ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਵਿਆਜ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਕੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੰਦੋਬਸਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਘਾਟ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਇੱਕ ਆਈ. ਏ. ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

5. ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਉਪਰੋਕਤ ਆਈ ਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਮਿਤੀ 20.02.2023 ਨੂੰ ਇੱਕਪਾਸੜ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਸਟਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

6. ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਫਿਰ, ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕਈ ਆਧਾਰ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ 20.02.2023 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਉਕਤ ਇਕਪਾਸੜ ਆਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ।

7. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਲੰਮੀ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਾਧੂ ਅਧਾਰ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮਾਮਲੇ' ਤੇ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

8. ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਉਪਰੋਕਤ ਟਕਰਾਅ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਅਜਿਹਾ ਟਕਰਾਅ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਚਾਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੇ ਉਪਾਅ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨਾ।

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

9. ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦਾ ਮੁੱਦਾ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠਾਂ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਤੋਂ ਛੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 127 (ਐਚ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਦੇ ਬੱਦਲ ਹੇਠ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਬੇਲੋੜੇ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਮਾਨ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਲਟ ਵਿਚਾਰ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

10. ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਚੈਪਟਰ XIV ਏ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਿੱਤ (ਨੰ. 2) ਐਕਟ, 1998 (ਐਕਟ ਨੰ. 1998 ਦਾ XXI) ਟੈਕਸ ਅਪਰਾਧੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਖੁਲਾਸਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ, ਜੇਕਰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨੇ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਤੋਂ ਛੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਹੋਰ ਸਾਬਤ ਕਰੇਗਾ। ਟੈਕਸ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਟੈਕਸ ਰੋਕਣਾ, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਉਲਟ, ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਾਲੀਏ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੁੰਝਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇਸ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਬਹੁਤ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਟੈਕਸ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਲੀਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਇੱਕ ਲਾਭਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬੱਚਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪਾਇਆ, ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਟੈਕਸ ਰਕਮਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇਗਾ, ਬਲਕਿ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੀਮੀਨੇਰੀ ਉਦੇਸ਼

11. ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਮੁੱਢਲਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਮੰਗੀ ਗਈ ਅਸਲ ਰਾਹਤ ਅੰਡਰਟਰਿਅਲ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਘਰ ਦਾ ਪੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਭੋਜਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਮੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

12. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਲੰਮੀ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਨੁਕਤੇ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ, ਦੋਵੇਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲਿਆਂ ਕਾਰਨ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

13. ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇੰਨਾ ਸਮਾਂ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਕਤ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਉਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫਿਰ ਤੋਂ ਉਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਸਮਾਂ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਘਾਟ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਬੋਝ ਵਧੇਗਾ, ਬਲਕਿ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋਰ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਕਾਰਨ ਕਈ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਰਤ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

14. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬੇਨਤੀ ਤੋਂ ਭਟਕਣ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਯੋਗਤਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ, ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਧੀਨ, ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਨਾਲ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੂਲ ਰਾਹਤ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਰਾਏ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਤਕਨੀਕੀ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਡੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

15. ਆਰਟੀਕਲ 32 ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਮਹੱਤਵ ਇਸ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਅੰਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਾਜ, ਜੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਜ਼ਾਲਮ ਸੰਸਥਾ ਬਣਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੇ ਇਸ ਝੁਕਾਅ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ

ਇਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ ਨੇ ਰਾਜ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਅੰਗ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ, ਅਰਥਾਤ ਨਿਆਂਇਕ ਅੰਗ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮ ਰੁਝਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸੰਸਥਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜ੍ਹਦੀ ਹੈ।

16. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਾਗਰਿਕ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਗਰਿਕ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ, ਜੋ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਤਲਵਾਰ ਅਤੇ ਢਾਲ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੁਆਰਾ ਆਦਰਸ਼ਕ ਤੌਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

17. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਹੋਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 32 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਨਾਗਰਿਕ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ।

18. ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਦੌਰਾਨ, ਜਦੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32, ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਸੀ, ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਹੱਦ ਬਾਰੇ ਵਿਆਪਕ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਹਿਸਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਡਾ. ਬੀ. ਆਰ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 32 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਆਤਮਾ ਹੈ। ਡਾ. ਬੀ. ਆਰ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦਾ ਇਹ ਹਵਾਲਾ ਇੱਥੇ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈਃ-

"ਹੁਣ, ਸਰ, ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲੇਖ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਨੁਛੇਦ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ-ਇੱਕ ਅਨੁਛੇਦ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ-ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਨੁਛੇਦ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਦਿਲ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਸਦਨ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

19. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ, ਫਾਦਰ ਜੇਰੋਮ ਡਿਸੂਜ਼ਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਮਹੱਤਵ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾਃ-

"ਮੈਂ ਸਦਨ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਲੇਖ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ, ਸੰਭਵ ਤੌਰ' ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨਃ

ਪਹਿਲੀ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ. ਇਹ ਸਦਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਸਦਨ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਉਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਸ਼ਾਸਨ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਸਵੈ-ਇਨਕਾਰ ਜਾਂ ਸਵੈ-ਤਿਆਗ ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਜ ਦੁਆਰਾ, ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਦਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਚੁਣੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਮਲੇ ਜਾਂ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਪਰੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਜਨੂੰਨ ਅਤੇ ਪਰਿਵਰਤਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਯੁਕਤ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ। ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ, ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ-ਅਤੇ ਇਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ-ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ ਜੋ ਅਟੁੱਟ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਤੰਦ ਉੱਤੇ ਗਠਿਤ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਸਕਦੇ, ਕਿ ਇਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ, ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮੂਹਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ, ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਉਸ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ, ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ, ਮੈਂ ਕਹਿਣ ਦਾ ਸਾਹਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਇੱਕ ਫ਼ਲਸਫ਼ੇ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ, ਜੀਵਨ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਜੋ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਹੈ। ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ, ਜੇ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੌਤਿਕਵਾਦੀ ਸੀ, ਜੇ ਸਹੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਨੂੰ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵੋਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧੀਨ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਟੁੱਟ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ, ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਆਖਰੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਨੈਤਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਸਰਬਉੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ, ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸਥਿਰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀਮਾਨ, ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ, ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਨਾ ਭੁੱਲਣਯੋਗ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਰਬਉੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਚੀਕਿਆ, "ਤੁਸੀਂ ਨਾਮ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੋਂ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖੋਗੇ।" ਅਤੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ, ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੱਚਮੁੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲੇਖ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਰਬਉੱਚ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀ, ਇੱਕ ਰੁਤਬਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਾਣ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਉੱਚਤਮ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਨੁਛੇਦ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਰਥ ਉਦੋਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਅਨੁਛੇਦ 103 ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਆਓ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰੀਏ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਿਡਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

20. ਇਹ ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਾਜ ਦੇ ਹੋਰ ਅੰਗਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹੇ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਹਨ।

21. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਸਟਮਜ਼ ਦੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਨਿਵਾਸ ਵਰਮਾ [1,] ਕਸਟਮਜ਼ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਅਵਿਨਾਸ਼ ਡਾਵਰ ਅਤੇ ਹੋਰ [2], ਅਤੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਜਯੋਤਸਾਨਾ ਚਿਕਰਸਲ ਅਤੇ ਹੋਰ [3] ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਉਲਟ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਨਿਮਰ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ।

22. ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਸਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਦੋ ਸਮੂਹਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੀ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ,

[1,]2015 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਡੇਲ 11542

[2].2015 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਡੇਲ 13875

[3].2019 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਡੇਲ 6574

ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨੂੰ ਮਿਟਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਬਹਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

23. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਤਕਨੀਕੀਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁਢਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਦੋ ਸੈੱਟਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਟਕਰਾਅ

24. ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਸੁਰੇਸ਼ ਰਹੇਜਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ[4] ਦੇ ਫੈਸਲੇ' ਤੇ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਜਤਾਇਆ। ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੇ ਗ੍ਰੀਨ ਚੈਨਲ ਰਾਹੀਂ ਮਾਲ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਦੀ ਜ਼ਬਤ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਾਂਗ, ਕਸਟਮ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਬਕਾਏ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 127 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਦਾ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 123 ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 127 ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ' ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧਤ ਪੈਰਾ ਇੱਥੇ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈਃ

ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮਾਲ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਗਹਿਣਿਆਂ ਅਤੇ ਘੜੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 123 ਦੁਆਰਾ ਪਾਏ ਗਏ ਬੋਝ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਗਲਤ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮਾਲ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਮੰਨੇ ਗਏ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 127 ਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਰੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ, ਜੋ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਸਨ, ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 127 (ਬੀ) (1) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਉਕਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਭਵ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

[4]. 2011 (267) ਈ ਐਲ ਟੀ 487 (ਬੋਮ)

25. ਉਕਤ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ, ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਕਸਟਮਜ਼ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 123 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਸਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵਸਤਾਂ' ਤੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 127 'ਤੇ ਰੋਕ ਬੇਲੋੜੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੇ ਇਲਾਜ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

26. ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਦੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ [5] ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 10 ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਪਾਸਿੰਗ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 123 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 127 ਦੁਆਰਾ ਵਰਜਿਤ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧਤ ਪੈਰਾ ਇੱਥੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈਃ

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 127 ਬੀ (1) ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਸਟਮਜ਼ ਦੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਨਿਵਾਸ ਵਰਮਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਦਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 127 ਬੀ (1) ਦੇ ਤੀਜੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਕਤ ਫੈਸਲਾ ਤੱਥਾਂ' ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ।

27. ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਦੇ ਇਸ ਬੱਦਲ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 123 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 127 ਬੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਸੰਬੰਧਤ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈਃ-

"123. ਕੁੱਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ।
(1) ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਮਾਲ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਇਹ ਧਾਰਾ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਵਾਜਬ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਸਕਰੀ ਦਾ ਮਾਲ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਤਸਕਰੀ ਦਾ ਮਾਲ ਨਹੀਂ ਹਨ-

(ਏ) ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਬਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ,-

(i) ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਮਾਲ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ;

[5].2016 (336) ਈ ਈ ਟੀਟੀ 224 (ਡੀ ਈ ਐਲ)

(ii) ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਮਾਲ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਵੀ;

(ਬੀ) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ' ਤੇ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਮਾਲ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।
(2) ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

127ਬੀ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ।

(1) ਕੋਈ ਵੀ ਦਰਾਮਦਕਾਰ, ਨਿਰਯਾਤਕ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ (ਜਿਸ ਦਾ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਨੈਕਾਰ ਵਜੋਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ), ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਅਜਿਹੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਖੁਲਾਸਾ ਸਹੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਾਧੂ ਰਕਮ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਜੋ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਡਿਊਟੀ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਹ ਗਲਤ ਵਰਗੀਕਰਣ, ਘੱਟ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਜਾਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 254 [ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ] ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਛੋਟੀ ਲੇਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾਃ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ,

(ਏ) ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਲ ਦੇ ਆਯਾਤ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ ਦਾ ਬਿੱਲ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਬਿੱਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦਾਖਲੇ ਜਾਂ ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਬਿੱਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;

(ਬੀ) ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਾਧੂ ਰਕਮ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ; ਅਤੇ

(ਸੀ) ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 28ਏਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਕਾਇਆ ਵਿਆਜ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਾਧੂ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ 28 ਏ ਬੀ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਪੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀਃ ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਅਰਜ਼ੀ ਉਸ ਮਾਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਧਾਰਾ 123 ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਮਾਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸ ਐਕਟ, 1985 (1985 ਦਾ 61) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਹ ਵੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਸਟਮਜ਼ ਟੈਰਿਫ ਐਕਟ, 1975 ਅਧੀਨ ਮਾਲ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।(51 ਦਾ 1975).

ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਿੱਥੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ 1 ਜੂਨ, 2007 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਧਾਰਾ 127 ਸੀ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਉਕਤ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਿਨੈਕਾਰ 1 ਜੂਨ, 2007 ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

28. ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 123 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਫੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਕੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

29. ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਦਾ ਇਹ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਸਟਮਜ਼ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਕਸਟਮ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸਾਮਾਨ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਫਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

30. ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਡ ਪਰੂਫ ਦਾ ਡਿਸਚਾਰਜ, ਬਲਕਿ, ਕਸਟਮ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਦਾ ਸਵਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਡਿਫਾਲਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਬੇਲੋੜਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕਸਟਮਜ਼ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 123 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਫੈਸਲੇ (ਸੁਪ੍ਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਮਿਤੀ 14.09.2011 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਲ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇੱਥੇ ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਠੋਸ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

31. ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੇਸ਼ ਫੈਸਲੇ (ਸੁਪ੍ਰਾ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੁਧਾਰ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

32. ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਦੋ ਸਮੂਹਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਉਕਤ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

33. ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 77 ਦੁਆਰਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਲ ਦੀ ਗੈਰ-ਘੋਸ਼ਣਾ, ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਦੇ ਦੋ ਢੰਗਾਂ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਰੈੱਡ ਚੈਨਲ ਮੋਡ ਆਫ਼ ਐਂਟਰੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰੀਨ ਚੈਨਲ ਮੋਡ ਆਫ਼ ਐਂਟਰੀ ਹਨ।

34. ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਯਾਤਰੀ ਕਸਟਮ ਵੈਰੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦੋ ਵਿਕਲਪ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਰੈੱਡ ਚੈਨਲ ਮੋਡ ਆਫ਼ ਐਂਟਰੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰੀਨ ਚੈਨਲ ਮੋਡ ਆਫ਼ ਐਂਟਰੀ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਯਾਤਰੀ ਰੈੱਡ ਚੈਨਲ ਮੋਡ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਯਾਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ ਜੋ ਡਿਊਟੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 77 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

35. ਜੇ ਕੋਈ ਯਾਤਰੀ ਗ੍ਰੀਨ ਚੈਨਲ ਮੋਡ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਾਤਰੀ, ਰੈੱਡ ਚੈਨਲ ਮੋਡ ਦੀ ਚੋਣ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਮਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਡਿਊਟੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 77 ਦੇ ਤਹਿਤ "ਨੀਲ" ਟੈਕਸਯੋਗ ਸਾਮਾਨ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

36. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਕੋਈ ਯਾਤਰੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੇ ਗ੍ਰੀਨ ਚੈਨਲ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੰਡਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਦੰਡਾਤਮਕ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਰਜਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਦੰਡਾਤਮਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਲਾਜ ਦੇ ਲਾਭ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

37. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 77 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਘੋਸ਼ਣਾ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਯਾਤਰੀ ਨੂੰ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਰੋਕ ਦੇਵੇਗੀ, ਸਾਡੇ ਨਿਰੀਖਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਗ੍ਰੀਨ ਚੈਨਲ ਮੋਡ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 77 ਦੇ ਤਹਿਤ "ਨੀਲ" ਮਾਲ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਕਦੇ ਵੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕੇਗਾ।

38. ਇਸ ਲਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਅ ਦੀ ਚੋਣ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

39. ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਆਖਰੀ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਸਕਰ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

40. ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਹ ਦਲੀਲ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਾੜੀ ਹੈ। ਟਾਟਾ ਟੈਲੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ (ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ 2006[6] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬੰਬਈ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੂਡੀਕੇਚਰ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ, ਲੀਲਾਵਤੀ ਬਾਈ ਬਨਾਮ ਮੈਸੂਰ [7] ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ' ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 127 ਬੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੱਤੀ, ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਤਸਕਰੀ, ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

6 (201) ਈ.ਐਲ.ਟੀ 529 (ਬੋਮ)

7 ਏਆਈਆਰ 1957 ਐਸਸੀ 521

ਗਲਤ ਐਲਾਨ. ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧਤ ਪੈਰਾ ਇੱਥੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈਃ-

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧਤ ਹੋਵੇਗਾ। i.e. ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਤਸਕਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਗਲਤ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਹੈ।
41. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 03.08.2011 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

42. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਫੈਸਲਾ

43. ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਾਧੂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਸਟਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 127 ਐਚ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਠੀਕ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਜਾਂਚ) ਤੋਂ ਇਸ ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਲਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਗਲੇਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗ ਸਕਦਾ ਹੈ।

44. ਅਸੀਂ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

45. ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਯਮਾਲ ਮਨੇਜਭਾਈ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ [ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ, ਜੇ.]

ਸੰਜੈ ਕਰੋਲ, ਜੇ.

1. ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਾਣਯੋਗ ਭਰਾ, ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮੁਰਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਵਿਦਵਤਾਪੂਰਨ ਰਾਏ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਆਦਰ ਨਾਲ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਲਈ ਮਨਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ; ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ।

2. ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਦੋ ਮੁੱਦੇ ਉੱਠਦੇ ਹਨ; ਇੱਕ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਮਾਲ ਲਈ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 127 ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਬੰਦੋਬਸਤ ਉਪਾਅ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 123 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ? ਦੋ, ਕੀ ਮੌਜੂਦ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗੀ?

ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਸਕੋਪ, ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾ

3. ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1962 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕਸਟਮਜ਼, ਜ਼ਮੀਨੀ ਕਸਟਮਜ਼ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਕਸਟਮਜ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਉਪਾਅ ਵਿੱਚ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਤਸਕਰੀ ਕੀਤੇ ਮਾਲ ਨਾਲ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਰਜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਾਲੀਏ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਐਕਟ ਮਾਲ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜ਼ੁਰਮਾਨੇ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਲ ਦਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਉਲਟ [ਕਸਟਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਐਮ ਅੰਬਾਲਾਲ, (2011) 2 ਐਸਸੀਸੀ 74 (2-ਜੱਜ ਬੈਂਚ)]

4. ਐਕਟ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ।

5. ਐਕਟ ਦਾ ਦੂਜਾ ਅਧਿਆਇ ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

6. ਅਧਿਆਇ III ਕਸਟਮ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਉਤਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਿਰਯਾਤ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਲੋਡ ਅਤੇ ਕਲੀਅਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

7. ਅਧਿਆਇ 4 ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਤਸਕਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਰਗੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮਾਲ ਦੇ ਆਯਾਤ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

8. ਅਧਿਆਇ IV ਏ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।
9. ਅਧਿਆਇ V ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ।

10. ਅਧਿਆਇ 7 ਦਰਾਮਦ ਅਤੇ ਨਿਰਯਾਤ ਕੀਤੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਆਇ ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਵੀ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਾਲ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ।
11. ਅਧਿਆਇ 11 ਸਾਮਾਨ, ਦਰਾਮਦ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਕੀਤੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਲੇਡ਼ੀਂਦੇ ਐਲਾਨ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ, ਸੈਕਸ਼ਨ 83 ਦਰਾਮਦ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਕੀਤੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਉੱਤੇ ਡਿਊਟੀ ਦਰ ਅਤੇ ਟੈਰਿਫ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
12. ਅਧਿਆਇ XIII ਵਿੱਚ ਤਲਾਸ਼ੀ, ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 105 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੇ ਉਸ ਕੋਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਇੱਕ ਗਲਤ ਘੋਸ਼ਣਾ (ਧਾਰਾ 132) ਇੱਕ ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਧਾਰਾ 133) ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਈ ਹੈ ਜਾਂ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਹੈ ਜੋ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। (ਧਾਰਾ 135). ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਾਰਾ 108 ਬੀ ਉਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

13. ਅਧਿਆਇ XIV ਮਾਲ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੈਕਸ਼ਨ 111 ਅਤੇ 112 ਉਹਨਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 123 ਕੁਝ ਖਾਸ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਮਾਲ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

14. ਅਧਿਆਇ XIVA ਵਿੱਚ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਵਿਧੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

15. ਐਕਟ ਦਾ ਚੈਪਟਰ XVI ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਆਇ ਕੁਝ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਕੈਦ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਨਃ ਕਸਟਮਜ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗਲਤ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ (ਸੈਕਸ਼ਨ 132; 1 ਸਾਲ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ) ਕਸਟਮਜ਼ ਦੇ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰੁਕਾਵਟ (ਸੈਕਸ਼ਨ 133; 1 ਸਾਲ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ) ਐਕਸ-ਰੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ (ਸੈਕਸ਼ਨ 134; 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ) ਅਤੇ ਡਿਊਟੀ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਚੋਰੀ (ਧਾਰਾ 135; ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ)।
16. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣਾ, ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੰਡਾਤਮਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੰਬਾਲਾਲ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਤਸਕਰੀ ਕੀਤੇ ਮਾਲ ਨਾਲ ਸਖਤੀ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਹੈ।
17. ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਹੁਣ ਵਿਵਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂਃ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 123 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 127 ਬੀ।

18. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 123 ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈਃ "123. ਕੁੱਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ।–

(1) ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਮਾਲ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਵਾਜਬ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਸਕਰੀ ਦਾ ਮਾਲ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਤਸਕਰੀ ਦਾ ਮਾਲ ਨਹੀਂ ਹਨ-

(ਏ) ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ-

(i) ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਮਾਲ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ

(ii) ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਮਾਲ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਵੀ;

(ਬੀ) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਮਾਲ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(2) ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ ਸੋਨੇ (ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ), ਘੜੀਆਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

19. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 127 ਬੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਸ਼ਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਧਾਰਾ 123 ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈਃ

"127 ਬੀ. ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ।–

(1) ਕੋਈ ਵੀ ਦਰਾਮਦਕਾਰ, ਨਿਰਯਾਤਕ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ (ਜਿਸ ਦਾ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਨੈਕਾਰ ਵਜੋਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਅਜਿਹੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਉਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਾਧੂ ਰਕਮ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਜੋ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਟੈਕਸਯੋਗ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਹ ਗਲਤ ਵਰਗੀਕਰਣ, ਘੱਟ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਜਾਂ ਛੋਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ [ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ] ਲਾਗੂ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਛੋਟੀ ਲੇਵੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾਃ

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ,

(ਏ) ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਲ ਦੇ ਆਯਾਤ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਐਂਟਰੀ ਦਾ ਬਿੱਲ, ਜਾਂ ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਬਿੱਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਐਂਟਰੀ ਜਾਂ ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਬਿੱਲ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਬਿੱਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;

(ਬੀ) ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਾਧੂ ਰਕਮ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ; ਅਤੇ
(ਸੀ) ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਧਾਰਾ 28ਏਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਕਾਇਆ ਵਿਆਜ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਾਧੂ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਪੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀਃ ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਅਰਜ਼ੀ ਉਸ ਮਾਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਧਾਰਾ 123 ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਮਾਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸ ਐਕਟ, 1985 (1985 ਦਾ 61) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਹ ਵੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਸਟਮਜ਼ ਟੈਰਿਫ ਐਕਟ, 1975 (1975 ਦਾ 51) ਅਧੀਨ ਮਾਲ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

20. ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 123 ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬੰਦੋਬਸਤ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੂਲ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਗ੍ਰੀਨ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕਸਟਮ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਸੁਰੇਸ਼ ਰਹੇਜਾ, 2011 (267 ਈ.ਐਲ.ਟੀ ਵਿੱਚ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। 487 (ਬੋਮ.) ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਮਾਲ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਧਾਰਾ 127 ਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਰੋਕ ਧਾਰਾ 123 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅੜਿੱਕਾ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ।

21. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨਕ ਉਦੇਸ਼ ਬੰਦੋਬਸਤ ਲਈ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮਕੈਨੀਕਲ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਭਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨਾ ਜੋ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਤਰਕ

22. ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਸਰਲ ਉਸਾਰੀ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 127 ਬੀ ਅਤੇ 123 ਦੇ ਸਧਾਰਣ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 127 ਬੀ (1) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 123 ਤਹਿਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਐੱਨਡੀਪੀਐੱਸ ਐਕਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਸਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।
ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 127 ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੇ ਉਪਰੋਕਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

23. ਮਾਲ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 127 ਬੀ ਧਾਰਾ 123 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਿਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੰਦੋਬਸਤ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੁਝ ਅਪਰਾਧਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਦੰਡਾਤਮਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 135 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 24. ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦਾ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

25. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੈਕਸ਼ਨ 127 ਬੀ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਰਤਾਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਪਰੰਤੂ ਮਾਲ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 127ਬੀ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਕੇਵਲ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈਃ

ਏ) ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਲ ਦੇ ਆਯਾਤ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਾਖਲਾ ਬਿੱਲ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਬਿੱਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦਾਖਲੇ ਜਾਂ ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਬਿੱਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;
(ਬੀ) ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਾਧੂ ਰਕਮ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ;

(ਸੀ) ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 28ਏਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਆਜ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਾਧੂ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈਃ ਅਤੇ
(ਡੀ) ਸੈਕਸ਼ਨ 127 ਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

26. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਇ XVI ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਿਣੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨੇ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਕੈਦ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 127 ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਧਾਰਾ 127 ਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜਾ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 123 ਅਧੀਨ ਦਰਸਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਝ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸ ਐਕਟ, 1985 ਅਧੀਨ ਵਰਜਿਤ ਵਸਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਮਾਲ ਦੀ ਦਰਾਮਦ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਧਾਰਾ 105 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਧਾਰਾ 108 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਧਾਰਾ 111 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਧਾਰਾ 132 ਤੋਂ ਧਾਰਾ 135 ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਗੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 127 ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ਼ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇਗੀ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਉਲਟ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ।

26.1 ਨੰਬਰ ਕਸਟਮਜ਼ ਦੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਨਿਵਾਸ ਵਰਮਾ, 2015 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਡੇਲ 11542 (ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 2-ਜੱਜ ਬੈਂਚ) ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਤੋਂ 6452 ਗ੍ਰਾਮ ਸੋਨਾ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਗ੍ਰੀਨ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦੋਬਸਤ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜੇ ਇਹ ਮਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ 123 ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

26.2 ਕਸਟਮਜ਼ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਅਵਿਨਾਸ਼ ਡਾਵਰ ਹੋਰ 2015 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਡੇਲ 13875 (ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 2-ਜੱਜ ਬੈਂਚ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਦਰਾਮਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 123 ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੋਝ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ' ਤੇ, 'ਸੋਨੇ' ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 127 ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 123 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੂਚੀਬੱਧ ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਹੈ।

26.3 ਰਾਮ ਨਿਵਾਸ ਵਰਮਾ (ਉਪਰੁਕਤ) ਅਤੇ ਅਵਿਨਾਸ਼ ਡਾਵਰ (ਉਪਰੁਕਤ) ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਸਟਮਜ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਜਯੋਤਸਨਾ ਚਿਕਰਸਲ ਅਤੇ ਹੋਰ 2019 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਡੇਲ 6574 (2-ਜੱਜ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ 937 ਬੈਂਚ) ਜਿੱਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਤੋਂ 6 ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਬਾਰਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਤਰਨ ਵਾਲੀ ਸਲਿੱਪ ਜਾਂ ਕਸਟਮ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਐਲਾਨ ਜਾਂ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 123 (2) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਮਾਲ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

26.4 ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਕਸਟਮਜ਼ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਜੈਨ, 2013 (292) ਈਐਲਟੀ 32 (ਡੀਐਲ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 127 ਬੀ ਅਧੀਨ ਬੰਦੋਬਸਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਲਈ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 123 ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰੋਕ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ।

26.5 ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰੇਸ਼ ਰਹੇਜਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਤਰਕ ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਘੜੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਗਿੱਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ।

27. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦਗੀ 05.10.2022 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਗ੍ਰੀਨ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ' ਤੇ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੂਲ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਸਮੇਤ ਟੈਕਸਯੋਗ ਸਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਘੜੀਆਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 123 ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਲ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਧਾਰਾ 123 ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ।
ਆਰਟੀਕਲ 32 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਲਿਖੋ

28. ਮੈਂ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਯੋਗਤਾ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

29. ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੇਸ-ਦਰ-ਕੇਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਜਦੋਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ।
30. ਉੱਤਰੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (1990) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 239 (2-ਜੱਜ ਬੈਂਚ) ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਹੀ ਹੈ।

ਆਰਟੀਕਲ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

31. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ਼ ਯੂ.ਪੀ.ਅਤੇ ਹੋਰ, (2010) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 114 (2-ਜੱਜ ਬੈਂਚ) ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ।

32. ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 55/2023, ਸਿਰਫ ਅੰਡਰ-ਟਰਾਇਲ ਕੈਦੀਆਂ ਲਈ ਘਰ ਦੇ ਪਕਾਏ ਹੋਏ ਭੋਜਨ ਲਈ ਮੈਂਡਮਸ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਇਹ ਸਵਾਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ) ਕੇਵਲ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰਤਾਕਾਰ ਅਰਜ਼ੀ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਗੁਣ ਸਬੰਧਤ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੰ. 2 (ਕਸਟਮਜ਼ ਅਥਾਰਟੀ) ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 127 ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੰਦੋਬਸਤ ਲਈ।

33. ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਇਹ ਪਹੁੰਚ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਅਣਉਚਿਤ ਅਤੇ ਅਣਚਾਹੇ ਹੈ ਜੇ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਢੁਕਵੇਂ ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਾਹਤ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ, ਤੁਰੰਤ ਆਈਏ ਵਿੱਚ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਾਹਤ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ-ਐਕਟ i.e. ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ।

34. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਸਟਮ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ।

35. ਇਸ ਲਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 32 ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅੰਤਰਕਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਮਾਮਲਾ ਮਾਨਯੋਗ ਸੀਜੇ ਆਈ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

(ਸਹਾਇਕ: ਰੂਪਾਂਸ਼ੀ ਵਿਰੰਗ, ਐਲਸੀਆਰਏ)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Shifa Kler